

»Píndola formativa 8. Aprentatge cooperatiu

Estem destinats a comunicar i, d'aquesta manera, a viure u amb els altres i per als altres.

Què és?	És un ampli i heterogeni conjunt de tècniques, estratègies i recursos metodològics estructurats de tal manera que permet que l'alumnat aprenga, i que aprenga més treballant de manera individual i junts en grups xicotets. Els docents estan coordinats i treballen junts en equip per al millor acompliment de la seua doble funció docent d'ensenyament-aprenentatge i formació. Cooperar és treballar junts per a aconseguir metes compartides.
Principis	Els aprenentatges es reforcen quan són fruit de processos cooperatius o d'ajuda mútua. Les relacions socials en les quals predomina l'ajuda i la col·laboració per damunt de la competició i la confrontació fan que milloren els aprenentatges, la convivència i l'educació en valors.
Objectius per a l'alumnat	■ Aprendre "jo" i aconseguir que els altres també aprenguen. ■ Aprendre els continguts del currículum i desenvolupar les competències en l'alumnat. ■ Fomentar la interacció professorat-alumnat i la interacció alumnat-alumnat. ■ Treballem junts per a aprendre a fer les coses sols.

Les activitats que realitza l'alumnat compleixen tres requisits:

- Responsabilitat individual i grupal.
- Interacció simultània.
- Participació equitativa.

Canvis que cal realitzar

- Col·locació de l'aula en equips.
- Emprar estructura per a fer activitats.
- Establir rols per a treballar en equip.
- Posar normes.
- Desenvolupar habilitats per a portar-se bé.

Col·locació de l'aula en equips

Per a formar els equips de composició heterogènia, en primer lloc cal distribuir als aprenents del grup classe en tres subgrups:

- L'alumnat més capaç de donar suport.
- L'alumnat que més suport necessita.
- La resta d'aprenents del grup.

Tipus de grups

a) Equip base. És l'element fonamental de l'estructura d'aprenentatge cooperatiu. Es manté estable durant un temps relativament llarg (generalment, un curs escolar). Està format per 4 o 5 membres, que han de ser un reflex de la diversitat de l'alumnat de l'aula. La seua composició, per tant, és heterogènia. Cal realitzar els següents passos:

1. Formació dels equips de base.
2. Organització interna dels equips: **càrrecs i funcions, Compromisos personals i objectius de l'equip. Autoavaluació de l'equip.**
3. Els recursos didàctics per a l'organització i gestió dels equips. Pla d'equip i el **Quadern d'equip.**

b) Equips d'experts. Són grups no estables d'alumnes. Poden organitzar-se per a una determinada estructura, per exemple: "dinàmica dels 4 savis". Poden ser heterogenis o homogenis.

c) Equips esporàdics de composició homogènia. Són grups no estables que es poden formar per a realitzar les següents tasques:

- Treball autònom.
- Treball tutoritzat pel professor.

d) Equips esporàdics de composició heterogènia.

Classe individualista

Punts forts de l'acció del docent.

- Interacció professorat-alumnat. Treball individual de l'alumnat.

Punts de millora

- És difícil assegurar la participació equitativa de tots els docents.
- No s'aprofita la interacció alumnat-alumnat. És pràcticament inviable atendre la diversitat de l'alumnat.

Avantatges

- El grup classe es controla més fàcilment.
- Dona més seguretat al professorat.

Classe cooperativa

Punts forts

- Interacció professorat-alumnat, interacció alumnat-alumnat.
- Treball individual de l'alumnat-treball en equip.

Possibles estructures que es poden aplicar

- Parada de tres minuts, llapis al centre, Treballant per parelles, lectura per parelles interactives... el foli giratori, el sac dels dubtes.

Avantatges de les tècniques

- S'assegura la participació equitativa de tot l'alumnat.
- Hi ha interacció simultània alumnat-alumnat.
- És més factible l'atenció a la diversitat.

Emprar estructura per a fer activitats

L'estructura de l'activitat és un conjunt d'operacions i d'elements que regulen o condicionen, en una aula, tot allò que fa l'alumnat en el procés d'ensenyament i aprenentatge, i que actuen com a forces que provoquen un determinat "moviment", efecte o avaluació en els quals hi participen.

L'estructura pot ser:

- a) Estructura de l'activitat simple. Dinàmica + un contingut d'àrea determinada.
- b) Estructura d'activitat complexa. Tècnica + un contingut d'àrea determinada.

Pretén provocar en l'alumnat:

- Que es coneguen i es relacionen entre ells.
- Que es motiven per a treballar en equip.
- Que participen en la presa de decisions consensuades.
- Que cooperen i s'ajuden entre ells a l'hora d'aprendre.
- Que revisen el funcionament del grup i s'autoavaluen.

Dinàmiques per a la cooperació

Llapis al centre

1. El professorat realitza una sèrie de preguntes sobre l'exposició.
2. El professorat diu: *Llapis al centre*. El grup comenta i resol les qüestions realitzades pel professorat (5').
3. Cada alumne o alumna escriu en un full les respostes però ja no pot parlar amb ningú del grup.
4. L'alumne o alumna ha de recordar el que han acordat en els 5' de conversa i plasmar-ho en el paper.
5. El secretari/secretària del grup ha de registrar el funcionament de la sessió.

Consigna: *Mentre es parla no s'escriu* (treball en equip)

Mentre s'escriu no es parla (treball individual)

Parada de tres minuts

1. El professorat explica durant aproximadament 10'.
2. El professorat diu: *parada de 3'*.
3. L'alumnat prepara 3 preguntes sobre el que el professorat ha explicat.
4. El portaveu de cada equip llig la pregunta.
5. Van contestant els companys d'altres grups de manera successiva, primer grup 2, després 3.

Consigna: *El coneixement no té portes*.

Lectura compartida

1. Un alumne o alumna llig un paràgraf.
2. Ell mateix pregunta al company: *Què he llegit?*
3. El company pregunta: *Què has llegit?*
4. Es pot contestar o explicar el que hem llegit.
5. Llig el segon.
6. Tornem al mateix procediment que en el pas 2.
7. Quan acaben la lectura, entre els dos acorden un resum.

Consigna: *Millora l'atenció activa, millora l'atenció, millora l'aprenentatge*.

El foli giratori

1. Es dona al grup un sol foli.
2. El professorat realitza una pregunta: *Quants planetes hi ha al sistema solar?* (aspectes comentats en la sessió anterior).
3. Cada alumne o alumna escriu en el foli el que sap de la pregunta. En el temps pautat pel professorat.
4. Hi ha al grup un moderador/a que controla el que escriu.
5. Cada u escriu la seua resposta en l'espai dedicat per a això. El foli pot girar tantes vegades com s'acorde.
6. En finalitzar el temps entre tots fan un resum sobre la pregunta realitzada.

Estructura 1-2-4- i caps numerats

1. Dediquem 12': 4-4-4 (tres blocs de 4'). Cada equip respon a les preguntes plantejades pel professorat sobre el tema plantejat.
2. Es reparteix text en blanc a cada alumne o alumna.
3. Fem tres columnes: en la primera treballarem les preguntes durant 4' de manera individual. Després un posada en comú per parelles durant 4', i es fa una redacció d'allò que considerem més important de les aportacions dels dos components del grup. Els últims 4' es dedicaran per a posar en comú els 4 components del grup.

Tècniques per a la cooperació

La tècnica TAI (*Team Assisted Individualization*).
Els grups d'investigació (*Group-investigation*).
El trencaclosques (*Jigsaw*).
La tutoria entre iguals.
La tècnica TGT (*Teams-games. Tournaments*).

Establiment de rols per a treballar en equip

Secretari/ària Avisa i controla el temps en les tasques.
Recull el material que es reparteix.
Felicita els companys i companyes.

Portaveu Comunica en veu alta els dubtes que sorgeixen en l'equip.
Parla en nom de l'equip.
Felicita els companys i companyes.

Moderador/a Manté el silenci en l'equip amb algun gest.
Controla que tots realitzen el seu treball correctament.
Felicita els companys i companyes.

Coordinador/a Dirigeix els torns de paraula.
Tria qui comença les tasques.
Felicita els seus companys i companyes.

Posar normes

Per a treballar en equip són necessàries certes destreses i habilitats socials i respectar unes normes fetes i pactades per tots:

- Respectar el torn de paraula.
- Mantindre el volum de veu adequat.
- Demanar ajuda si es necessita.
- Donar ajuda a algú si la demana.
- Saber escoltar.
- Argumentar i defensar els propis punts de vista sense imposar res i respectant els altres.
- Acceptar els punts de vista dels companys i companyes, si són millors que els nostres.
- Acceptar i assumir les decisions consensuades per l'equip.
- Respectar els companys i companyes i les funcions del rol que exerceixen.
- Acceptar i complir amb les tasques que toca realitzar en cada cas.

TEA. Trastorn de l'Espectre de l'Autisme

Una **GUIA** per a
la **COMUNITAT EDUCATIVA**

Avantatges

Alumnat

Efectes en els aprenentatges escolars:

- Milloren els aprenentatges i el rendiment escolar.
- Millora el llenguatge i el vocabulari.
- Utilització d'habilitats intel·lectuals superiors i d'estratègies cognitives d'alta qualitat davant l'aparició de conflicte sociocognitiu a l'equip.

Efectes en el desenvolupament social i personal:

- Millora la convivència a l'aula i al centre.
- Millora l'autoestima.
- Desenvolupa l'interés i la motivació intrínseca cap a l'aprenentatge.
- Millora la comunicació assertiva amb els altres.
- L'Educació en valors. Respecte als altres, confiança, col·laboració, solidaritat, empatia, responsabilitat individual i grupal.
- Desenvolupament de la capacitat de demanar i donar ajuda.

Professorat

- Permet plantejar un programa equilibrat que responga a la seua doble funció d'ensenyament-aprenentatge i d'educació formativa en valors.
- Promou l'aprenentatge actiu.
- Propicia el desenvolupament de l'autoestima professional.
- Fa millorar la relacions interpersonals i el clima de l'aula.
- Permet la integració d'alumnat amb necessitats educatives especials.
- Respon a la diversitat existent a l'aula.
- Promou una gran flexibilitat i creativitat en la seua funció docent i educadora.
- Fa millorar l'autoestima i benestar professional del docent.

